

มาตรการทางกฎหมายและบทบาทของหน่วยงานรัฐ
ที่มีหน้าที่กำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในการป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย
Legal measures and the role of governmental agencies regulating
insurance business in anti-money laundering and combating the
financing of terrorism

สิงห์พล พลสิงห์*

บทคัดย่อ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ได้มีการเปลี่ยนการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) จากเดิมที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) มาเป็นสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) แต่ยังไม่มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายและบทบาทในการกำกับดูแลระหว่างหน่วยงานที่ชัดเจน ทำให้การกำกับดูแลไม่เป็นเอกภาพและไม่มีประสิทธิภาพจากการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการกำกับดูแลของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสิงคโปร์ มาตรฐานสากลตามคำแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจด้านการฟอกเงิน (FATF) และมาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยข้อ 22 (ICP) ได้นำไปสู่แนวทางการพัฒนาการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยเป็น 2 ด้าน คือ มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยและบทบาทของหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลธุรกิจประกันภัยตามหลักบริหารจัดการตามความเสี่ยง (Risk-based Approach) ซึ่งใช้เป็นแนวทางให้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลและหน่วยงานเอกชนในภาคธุรกิจประกันภัยสามารถนำไปใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ : การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
การต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาคุฏฐบัณฑิต สาขาวิชาบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

Insurance business regulating for Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT) has been changed since 2013. Previously, it was the authority of the Office of Insurance Commission (OIC) to become the authority of the Anti-Money Laundering Office (AMLO), but there is still no clear legal measure and supervision role between departments causing supervision not to be unified and ineffective. From the study, analysis of the problems and regulatory guidelines of the United States, Australia, Singapore, International standards as Recommendations of the Financial Action Task Force on Money Laundering and Insurance Core Principle No. 22 have led to the development and supervision of the insurance business in two areas, namely legal measures oversee the insurance business and the role of government agencies responsible for overseeing the insurance business according to the Risk-based Approach, which is used as a guideline for government agencies the responsible regulatory agencies and in the private insurance sector can be used in the prevention and suppression of money laundering and combating the financing of terrorism to achieve efficiency.

Key words: Keywords : Insurance Business Regulating, Anti-Money Laundering, Combating the Financing of Terrorism.

บทนำ

ปัจจุบัน กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายมีความสำคัญอย่างมากและเป็นอาชญากรรมที่ภาครัฐให้ความสำคัญ¹ เนื่องจากผู้ประกอบอาชญากรรมบางประเภทมุ่งหมายในตัวเงินหรือทรัพย์สิน จึงนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมาเข้าสู่กระบวนการฟอกเงิน เพื่อปิดบังแหล่งที่มาและเพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้ในการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่ง

ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดจากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยได้มีการออกกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 และกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับเพื่อการนี้

¹ ปิณณวิช ทัทภวิมล, “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต” (2561) 8:2 วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 32, 83.

การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็น การทำให้เงินที่ได้มาโดยการกระทำที่มีขอบด้วย กฎหมายหรือได้มาโดยไม่สุจริตกลายเป็น เหมือนเงินที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่อาจ พิสูจน์ได้ว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยทุจริตหรืออาจกล่าว อีกนัยหนึ่งว่า คือการทำเงินสกปรกให้เป็นเงินสะอาด นั้นเอง² กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอก เงินนั้น ได้นำแนวคิดซึ่งกล่าวไว้ในทฤษฎีการสมคบ กัน (Conspiracy Theory) ทฤษฎีการช่วยเหลือและ สนับสนุน (Aiding and Abetting Theory) มาใช้ในการ กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา และถือว่าการฟอกเงินเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินการกับทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน อีกทั้งยังได้นำแนวคิดทฤษฎีที่มา จากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการ ลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและ ประสาท 1988 (Vienna Convention 1988) อนุสัญญา สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (Palermo Convention 2000) มติคณะมนตรีความมั่นคง แห่งสหประชาชาติที่ 1267, 1373, 1617 และ มติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 2231 มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการทาง กฎหมายและการกำกับดูแลสถาบันการเงินรวมถึง ภาคธุรกิจประกันภัยด้วย

มาตรฐานสากลในการป้องกันและปราบ ปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุน ทางการเงินแก่การก่อการร้ายในธุรกิจประกันภัย ได้ระบุถึงการกำกับดูแลภาคธุรกิจประกันภัยไว้

ตามข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนิน มาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (The FATF Recommendations) มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจ ประกันภัย (Insurance Core Principles: ICP) และ แนวทางสำหรับวิธีการจัดการตามความเสี่ยงใน ธุรกิจประกันชีวิตซึ่งเป็นการกำหนดมาตรการทาง กฎหมายและบทบาทของหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ กำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทาง การเงินแก่การก่อการร้าย โดยกำหนดให้หน่วยงาน กำกับดูแลต้องให้ผู้รับประกันภัยและคนกลาง ประกันภัยดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิภาพใน การป้องกัน ตรวจสอบและรายงานการฟอกเงินและ การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

สำหรับธุรกิจประกันภัยนั้น กฎหมายป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินนิยามคำว่า “สถาบัน การเงิน” ให้หมายถึง บริษัทประกันชีวิตตาม กฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต บริษัทประกัน วินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย³ ดังนั้น ธุรกิจประกันภัย จึงเป็น “สถาบันการเงิน” ตามความหมายของกฎหมายป้องกันและปราบปราม ฟอกเงิน ภาคธุรกิจประกันภัยจึงต้องปฏิบัติตาม กฎหมายดังกล่าวอย่างเคร่งครัด สำหรับการกำกับ ดูแลธุรกิจประกันภัยให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ฟอกเงินนั้น ในอดีตสำนักงานคณะกรรมการกำกับ และส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) เป็นผู้กำกับดูแล แต่เนื่องจากปัญหาด้านจำนวน บุคลากร ความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในกฎหมาย ทำให้เมื่อปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา สำนักงาน ปปง. จึงได้เข้ามากำกับดูแลด้วยตนเอง

² ไชยยศ เหมะรัชตะ, “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” (2539) 16:2 วารสารกฎหมาย 8,8.

³ มาตรา 3 (4), พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

หลังจากที่สำนักงาน ปปง. เข้ามำกำกับดูแล ก็ยังไม่มีกำรกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน และกำรกำหนดบทบาทในการกำกับดูแลระหว่าง สำนักงาน ปปง. และสำนักงาน คปภ. อย่างบูรณาการ ทำให้กำรป้องกันและปราบปรำมกำรฟอกเงิน และกำรต่อต้านกำรสนับสนุนทางการเงินแก่กำรก่อกำรร้ายในธุรกิจประกำณภัยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น ถ้ามีกำรกำหนดบทบาทหน้าที่และมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแล โดยกำหนดให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน มีความเข้าใจระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและความเข้าใจในลักษณะงานที่แตกต่างกันระหว่างธุรกิจประกำณภัยกับธุรกิจของสถาบันการเงินอื่นจะทำให้กำรปฏิบัติงานเป็นเอกภาพ สอดคล้องกับความเสี่ยงและกำรป้องกันและปราบปรำมกำรฟอกเงินและกำรต่อต้านกำรสนับสนุนทางการเงินแก่กำรก่อกำรร้ายในภาคธุรกิจประกำณภัยมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่รวดเร็ว ที่มีผลต่อการแก้ไขกฎหมายและกฎเกณฑ์ของสำนักงานป้องกันและปราบปรำมกำรฟอกเงิน (ปปง.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกำณภัย (คปภ.)
- 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกำณภัยของประเทศไทย ของต่างประเทศและมาตรฐานสากล
- 3) เพื่อศึกษาบทบาทของสำนักงานป้องกันและปราบปรำมกำรฟอกเงิน (ปปง.) บทบาทของ

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกำณภัย (คปภ.) บทบาทของภาคธุรกิจและความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรการของต่างประเทศ

- 4) จัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางสำหรับ นำมาปรับปรุง แก้ไขและพัฒนามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากลและเหมาะสมกับความเสี่ยงของภาคธุรกิจประกำณภัย

สมมติฐานของการศึกษา

การกำกับดูแลธุรกิจประกำณภัยเพื่อกำรป้องกันและปราบปรำมกำรฟอกเงินและกำรต่อต้านกำรสนับสนุนทางการเงินแก่กำรก่อกำรร้ายโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรำมกำรฟอกเงิน (ปปง.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกำณภัย (คปภ.) ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความเสี่ยงของธุรกิจประกำณภัยและยังไม่มีกำรกำหนดบทบาทหน้าที่ความร่วมมือและกำรทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ ดังนั้น ถ้ามีกำรกำหนดมาตรการทางกฎหมายและบทบาทของหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลธุรกิจประกำณภัยให้เหมาะสมกับความเสี่ยงมีโครงสร้าง มีกระบวนการในกำรทำงานอย่างบูรณาการที่ชัดเจน รวมถึง กำรให้ภาคธุรกิจมีส่วนในการกำกับดูแลตนเอง จะทำให้มาตรการป้องกันและปราบปรำมกำรฟอกเงินและกำรต่อต้านกำรสนับสนุนทางการเงินแก่กำรก่อกำรร้ายมีประสิทธิภาพ โดยไม่ก่อให้เกิดภำวะกับภาคธุรกิจมากเกินไป

ขอบเขตการศึกษา

1) ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีแนวคิด กฎเกณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

2) ศึกษาสาระสำคัญของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย แนวคิดและวิวัฒนาการของกฎหมายดังกล่าวในประเทศไทย

3) ศึกษาสาระสำคัญของกฎหมายประกันภัยแนวคิดและวิวัฒนาการของกฎหมายประกันภัยในประเทศไทย และมาตรการทางกฎหมายสำหรับธุรกิจประกันภัยในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

4) ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่รวดเร็ว ที่มีผลต่อการแก้ไขกฎหมายและกฎเกณฑ์ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย (คปภ.)

2) ทำให้สามารถกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกิจประกันภัยของไทย ของต่างประเทศและมาตรฐานสากล โดยที่ภาคธุรกิจประกันภัยยังสามารถดำเนินธุรกิจได้คล่องตัว ไม่ก่อให้เกิดภาระกับภาคธุรกิจมากเกินไป

3) ทำให้สามารถกำหนดบทบาทของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย (คปภ.) และภาคธุรกิจประกันภัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรการของต่างประเทศ

4) ทำให้สามารถวิเคราะห์หาข้อเสนอแนะและแนวทางสำหรับนำมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาหรือการปรับใช้กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากลและเหมาะสมกับความเสี่ยงของภาคธุรกิจประกันภัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

มีการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกระบวนการและแนวทางการจัดเก็บข้อมูล การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ด้วยบทกฎหมาย คำรา นหนังสือ บทความวารสาร งานวิจัย คำพิพากษาของศาล รวมทั้งข้อมูลที่ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำบทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ปัญหาตามมาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เนื่องจากประเทศไทยกำหนดให้ภาคธุรกิจประกันภัยจะต้องตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าทุกกรณีเหมือนกับสถาบันการเงินอื่น ทั้ง ๆ ที่ผลิตภัณฑ์ประกันภัยมีความเสี่ยงในการฟอกเงินต่ำ ซึ่งแตกต่างกับประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สิงคโปร์และตามมาตรฐานสากล FATF recommendation จะนำมาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Customer Due Diligence: CDD) มาใช้เฉพาะกรรมธรรม์ประกันชีวิตและกรรมธรรม์ประกันชีวิตควบการลงทุนเท่านั้น แต่จะไม่นำมาตรการดังกล่าวมาใช้กับประกันวินาศภัย แต่เมื่อประเทศไทยได้กำหนดเช่นนั้นไว้จึงส่งผลให้เป็นภาระกับภาคธุรกิจมากเกินไป ดังนั้น ถ้ามีการแก้ไขกฎหมายโดยแบ่งลูกค้าเป็น 2 ประเภท ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการตามความเสี่ยง (Risk-based Approach: RBA) โดยให้ใช้มาตรการที่เข้มข้นกับลูกค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงสูงและให้ใช้มาตรการที่เบาลงกับลูกค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงต่ำ ซึ่งแบ่งเป็น “ลูกค้าที่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจ” หมายถึง ลูกค้าที่สร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจโดยมีระยะเวลามากกว่า 1 ปีขึ้นไป ให้นำมาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (CDD) แบบเต็มรูปแบบมาใช้กับลูกค้าที่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ “ลูกค้าที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว” หมายถึง ลูกค้าที่ไม่ใช่ลูกค้าที่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจ แต่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวซึ่งมีระยะไม่เกิน 1 ปี และต้องเป็นการ

ทำธุรกรรมหรือทำนิติกรรมสัญญากับผลิตภัณฑ์ประกันภัยที่ไม่มีมูลค่าเงินสด (Cash value) ให้ยกเว้นมาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (CDD) ลง คงเหลือแต่การทำความรู้จักลูกค้า (KYC) การระบุตัวตนลูกค้าและการตรวจสอบว่าเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด (UN Sanction List และ Thailand list) ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่ก่อการร้าย ก่อนมีการจ่ายเงินผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยเท่านั้นจะทำให้ลดภาระของภาคธุรกิจประกันภัยลงได้ แต่ประสิทธิภาพยังคงเดิม

ปัญหาตามมาตรการเก็บรักษาเอกสารหลักฐานของลูกค้า เนื่องจากประเทศไทยกำหนดระยะเวลาเก็บรักษาเอกสารเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า 10 ปี นับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า ซึ่งเป็นระยะเวลายาวนานทำให้เกิดภาระแก่ภาคธุรกิจมากเกินไป ซึ่งในส่วนนี้แตกต่างจากมาตรฐานสากล FATF recommendation กำหนดให้การเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสิงคโปร์กำหนดไว้ 5 ปี ตามมาตรฐานสากล และสำหรับประเทศออสเตรเลีย กำหนดไว้ 7 ปี ดังนั้น ถ้ามีการแก้ไขกฎหมายให้การเก็บรักษาข้อมูลหลักฐานของสถาบันการเงินรวมถึงภาคธุรกิจประกันภัยตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้ลดลงเหลือเพียง 5 ปี นับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า แต่ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับอายุความในคดีแพ่งซึ่งกำหนดไว้ 10 ปี จึงอาจ

กำหนดให้ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องการพยานหลักฐานจากสถาบันการเงิน เพื่อใช้ในการดำเนินคดีกับทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในกรณีนี้ อาจเสนอให้เลขาธิการ ป.ง. ขยายระยะเวลาในการเก็บรักษาเอกสารเพิ่มอีก 5 ปี รวมเป็น 10 ปี หรือขยายระยะเวลา 2 ครั้ง รวมเป็น 15 ปี เป็นรายคดีไป ก็จะทำให้ลดภาระของภาคธุรกิจประกันภัยลงได้ แต่ประสิทธิภาพยังคงเดิม

ปัญหาด้านการควบคุมภายใน เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้กำหนดให้มีการคัดเลือกบุคลากรของสถาบันการเงินรวมถึงภาคธุรกิจประกันภัยในการเข้ามาทำงาน ซึ่งอาจจะล่วงรู้ข้อมูลในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย อีกทั้งในส่วนของระบบการควบคุมภายใน ปัจจุบันก็ยังไม่มีความหมายกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการควบคุมการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ไม่มีการกำหนดความเป็นอิสระในการทำงานของฝ่ายที่มีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานให้สามารถทำงานโดยอิสระ รวมถึงในแง่สายบังคับบัญชาที่ไม่สามารถรายงานข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานที่ผิดกฎหมายต่อสำนักงาน ป.ง. ได้โดยตรง ดังนั้น ควรกำหนดให้มีมาตรการในการตรวจสอบสมบัติของบุคลากรของสถาบันการเงินรวมถึงภาคธุรกิจประกันภัยก่อนรับเข้ามาทำงานโดยกำหนดให้มีการตรวจประวัติอาชญากรรม ตรวจประวัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินและความผิดมูลฐาน เป็นต้นและในการควบคุมภายในของสถาบันการเงินรวมถึงธุรกิจประกันภัย ควรกำหนดตามหลักการบริหารจัดการ

ความเสี่ยงในภาพรวมขององค์กร ซึ่งแบ่งความรับผิดชอบเป็น 3 ระดับ (Three Lines of Defense Model) ดังนี้ ผู้รับผิดชอบระดับแรก คือ หน่วยงานปฏิบัติการในสถาบันการเงินหรือบริษัทประกันภัย (Business Unit) ที่มีหน้าที่ดูแลงานของตนเองให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และกฎหมาย ผู้รับผิดชอบระดับที่สอง คือ ฝ่ายกำกับดูแลการปฏิบัติงาน (Compliance) และฝ่ายบริหารความเสี่ยง (Risk management) ผู้รับผิดชอบระดับที่สาม คือ ฝ่ายตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ซึ่งผู้รับผิดชอบระดับที่สองและผู้รับผิดชอบระดับที่สามมีความสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมภายใน (Internal control) เนื่องจากเป็นหน่วยงานภายในภาคธุรกิจประกันภัยที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญในการควบคุมการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย นอกจากนั้น ให้มีการกำหนดในกฎหมายโดยระบุถึงอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานและให้เป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระโดยโครงสร้างการทำงานขึ้นตรงต่อคณะกรรมการบริษัทหรือคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทประกันภัย และหากพบว่าสถาบันการเงินหรือบริษัทประกันภัยปฏิบัติงานไม่ถูกต้องตามกฎหมายของสำนักงาน ป.ง. ให้สามารถรายงานต่อสำนักงาน ป.ง. ได้โดยตรง ทั้งนี้ ต้องมีกฎหมายคุ้มครองการทำงานที่มีความเป็นอิสระโดยมีการคุ้มครองไม่ให้ถูกกลั่นแกล้งในเรื่องการพิจารณาความดีความชอบการพิจารณาเงินเดือนและค่าตอบแทนหรือการลงโทษ รวมถึงการให้ออกจากงานด้วย

ปัญหาตามมาตรการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย เนื่องจากนิยามคำว่า “ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย” ไม่สามารถใช้ในการวิเคราะห์ธุรกรรมในภาคธุรกิจประกันภัยได้อย่างชัดเจน ทำให้การส่งรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยของภาคธุรกิจประกันภัยต่อสำนักงาน ปปง. มีการตีความได้หลากหลายรูปแบบ ทำให้เกิดปัญหาด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงาน ปปง. ดังนั้น ควรปรับปรุงแก้ไขนิยามธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยสำหรับธุรกิจประกันภัยเป็นการเฉพาะ โดยกำหนดนิยามในกฎหมายระดับอนุบัญญัติหรือแนวทางการปฏิบัติงาน ซึ่งตามข้อบ่งชี้ของสมาคมผู้กำกับดูแลธุรกิจประกันภัยนานาชาติ (IAIS: International Association of Insurance Supervisors) ได้นิยามถึงสิ่งที่สามารถบ่งชี้ถึงลักษณะของการฟอกเงินและการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการประกันภัยให้มีความชัดเจนมากขึ้น เช่น การสมัครทำกรมธรรม์ประกันภัยในลักษณะที่ไม่เป็นไปตามปกติของทางธุรกิจหรือลูกค้ายอมรับเงื่อนไขกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ไม่เอื้ออำนวยกับตัวลูกค้าหรือลูกค้าเสียเปรียบอย่างมาก เป็นต้น

ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) เนื่องจากตามกฎหมายในปัจจุบันยังไม่ได้กำหนดหน้าที่ให้สำนักงาน ปปง. มีอำนาจหน้าที่ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับดูแลและการทำหน้าที่เป็นหน่วยข่าวกรองทางการเงิน (Financial Intelligence Unit: FIU) อย่างชัดเจน ส่งผลให้พันธกิจของสำนักงาน ปปง. มุ่งเน้นไปที่การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ

การกระทำความผิดมูลฐานและการดำเนินคดีอาญารฐานฟอกเงินมากกว่าการดำเนินการตามมาตรการในเชิงการป้องกันการฟอกเงินที่มุ่งเน้นกระบวนการกำกับดูแลสถาบันการเงินรวมถึงธุรกิจประกันภัยให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) ทำหน้าที่ดำเนินการและบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร (BSA) และมีอำนาจในการตรวจสอบสถาบันการเงินทั้งหมดและเป็นหน่วยงานข่าวกรองทางการเงินรับผิดชอบการเก็บรักษา ประมวลผล จัดเก็บ วิเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูลทางการเงิน ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียกำหนดให้ Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC) รับผิดชอบในการส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบด้านการป้องกันการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) โดยมีอำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์ที่จำเป็นเพื่อการกำกับดูแลสถาบันการเงินและเป็นหน่วยงานข่าวกรองทางการเงินมีหน้าที่เก็บรักษา เรียบเรียง วิเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูล โดยเป็นหน่วยงานกลางในการรับข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงรายงานข้อมูลที่น่าสงสัย (SMRs) และรายงานธุรกรรมเงินสดจากสถาบันการเงิน ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ กำหนดให้ Monetary Authority of Singapore (MAS) ซึ่งเป็นผู้ควบคุมภาคการเงินทั้งหมด รวมถึงการกำกับดูแลสถาบันการเงินด้านการป้องกันการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) อย่างชัดเจนและกำหนดให้ Suspicious Transaction Reporting Office (STRO) เป็นหน่วยงานข่าวกรองทางการเงิน (FIU) ของสิงคโปร์

มีความรับผิดชอบในการรับวิเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย รายงานทุกประเภทที่สถาบันการเงินรวมถึงภาคธุรกิจประกันภัยต้องรายงาน นอกจากนั้น หากพิจารณาตามมาตรฐานสากล FATF recommendation ข้อ 26 กำหนดให้แต่ละประเทศควรดำเนินการให้มั่นใจว่าสถาบันการเงินต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลอย่างเพียงพอ ในขณะที่ Insurance Core Principle (ICP) กำหนดให้หน่วยงานที่กำกับดูแล (Supervisor) ควรเป็นหน่วยงานอิสระที่มีความน่าเชื่อถือ มีความโปร่งใส มีมาตรฐาน โครงสร้าง การปกครองของหน่วยงานที่ความชัดเจนและมีความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่กำกับดูแลและหน่วยงานด้านกฎหมายที่ดี ดังนั้นควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สำนักงาน ป.ป.ง. มีอำนาจหน้าที่ โดยกำหนดให้สำนักงาน ป.ป.ง. เป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลสถาบันการเงินรวมถึงภาคธุรกิจประกันภัย และอำนาจหน้าที่ในฐานะที่เป็นหน่วยข่าวกรองทางการเงิน (Financial Intelligence Unit: FIU) ของประเทศไทย

ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย (คปภ.) สำนักงาน คปภ. และคณะกรรมการ คปภ. ไม่ปรากฏอำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลหรือสนับสนุนการกำกับดูแลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย แต่ปรากฏเพียงในประกาศ คปภ. ซึ่งกำหนดให้บริษัทประกันภัยต้องมีระบบการตรวจสอบและ

ติดตามให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายอย่างเคร่งครัด⁴ นอกจากนั้น ในการพิจารณาออกหรือเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจประกันภัยของสำนักงาน คปภ. ไม่ได้คำนึงถึงมาตรการทางกฎหมายด้านการป้องกันการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) ซึ่งเมื่อพิจารณาในต่างประเทศแล้วพบว่าหน่วยงานกำกับดูแลด้านการประกันภัยจะมีหน้าที่สนับสนุนการกำกับดูแลในเรื่องดังกล่าวด้วย ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับภาคธุรกิจประกันภัย ได้ดำเนินการโดยหน่วยงานกำกับดูแลเรื่องประกันชีวิตของรัฐและตามวิธีการของ National Association of Insurance Commissioners (NAIC) โดยถูกกำกับดูแลโดย State Insurance Supervisors ตามที่ FinCEN ร้องขอและหน่วยงานกำกับดูแลด้านประกันภัยของรัฐ นอกจากนั้น ในการออกใบอนุญาตหรือการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยจะพิจารณาถึงมาตรการด้านการป้องกันการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) ด้วย สำหรับประเทศออสเตรเลียธุรกิจประกันภัยต้องได้รับอนุญาตจาก Australian Prudential Regulation Authority (APRA) และในการให้ใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจนั้นจะประเมินว่าควรที่จะได้รับ โดยสามารถกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก่อนที่จะอนุญาตหรือจดทะเบียนได้ภายใต้กฎหมายป้องกันการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การ

⁴ ข้อ 30(5), ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยเรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการรับเงิน การจ่ายเงิน การตรวจสอบและการควบคุมภายในของบริษัทประกันชีวิต พ.ศ. 2557.

ก่อการร้าย (AML/CFT) ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ กำหนดให้ Monetary Authority of Singapore (MAS) ซึ่งเป็นผู้ควบคุมภาคการเงินรวมถึงการกำกับดูแลสถาบันการเงินด้านการป้องกันการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) จึงมีหน้าที่กำกับดูแลธุรกิจประกันภัย ทั้งเรื่องความมั่นคงทางการเงินและการป้องกันการฟอกเงินด้วย โดยมีอำนาจพิจารณาออกใบอนุญาต การประกอบธุรกิจ การประเมินความเสี่ยง การกำกับดูแล รวมถึงการเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งในประเด็นนี้ ตามมาตรฐานสากล FATF recommendation ข้อ 26 กำหนดให้แต่ละประเทศควรดำเนินการให้มั่นใจว่าสถาบันการเงินต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลอย่างเพียงพอและมีมาตรการควบคุมดูแลโดยใช้มาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการกำกับดูแลที่จำเป็นเพื่อป้องกันอาชญากรหรือพรรคพวกไม่ให้เป็นผู้ถือหุ้นในจำนวนที่มีความสำคัญหรือที่มีอำนาจควบคุมหรือเป็นผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงหรือมีตำแหน่งหน้าที่ในการบริหารจัดการสถาบันการเงินและภาคธุรกิจประกันภัย รวมถึงการห้ามจัดตั้งสถาบันการเงินเพื่อบังหน้า ในส่วนมาตรฐาน Insurance Core Principle: ICP ข้อ 22 กำหนดให้หน่วยงานที่กำกับดูแล (Supervisor) มีหน้าที่ในการสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่กำกับดูแลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกฎหมายดังนั้น ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้สำนักงาน คปภ. และคณะกรรมการ คปภ. มีอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุนการกำกับดูแลที่มีหน้าที่ประเมินความเสี่ยงด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้าน

การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในภาคธุรกิจประกันภัย (AML/CFT) ร่วมกับสำนักงาน ปปง. และมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัยในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกฎหมายนอกจากนั้น ให้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน คปภ. คณะกรรมการ คปภ. เกี่ยวกับการออกหรือเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจประกันภัย โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) ด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับการบูรณาการในการกำกับดูแล เนื่องจากสำนักงาน ปปง. มีความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย สำนักงาน คปภ. มีความเชี่ยวชาญด้านการกำกับดูแลฐานะและความมั่นคงทางการเงินของภาคธุรกิจประกันภัย ส่วนภาคธุรกิจประกันภัย ซึ่งประกอบด้วยสมาคมประกันชีวิตไทย สมาคมประกันวินาศภัยไทย บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัย มีความเชี่ยวชาญด้านการประกอบธุรกิจประกันภัย เมื่อแต่ละหน่วยงานมีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน หากได้มีการทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจในประเด็นสำคัญซึ่งต้องใช้ความรู้และทักษะในการทำงานอย่างบูรณาการ จะทำให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายดังนั้น ควรกำหนดให้มีการร่วมกันทำงานอย่างบูรณาการเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการ

ต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ในภาคธุรกิจประกันภัย โดยเสนอให้จัดตั้งคณะทำงาน ประสานงานร่วม ระหว่างบุคลากรจากสำนักงาน ปปง. สำนักงาน คปภ. และบุคลากรจากภาคธุรกิจประกันภัย เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบาย ออกกฎเกณฑ์ในการ กำกับดูแล รวมทั้งส่งเสริมให้สมาคมประกันชีวิตไทย สมาคมประกันวินาศภัยไทยก้าวสู่การเป็นองค์กร กำกับดูแลตนเอง (Self-Regulatory Organization) โดยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สำนักงาน ปปง. และสำนักงาน คปภ. มีอำนาจในการมอบหมายให้ สมาคมประกันชีวิตไทย สมาคมประกันวินาศภัยไทย สามารถออกแนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรการ ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการ ต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายได้

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมาย ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยกำหนดลูกค้ำเป็น 2 ประเภท ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลัก การบริหารจัดการตามความเสี่ยงโดยใช้มาตรการที่ เข้มข้นกับลูกค้ำและผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงสูงและ ใช้มาตรการที่เบาลงกับลูกค้ำและผลิตภัณฑ์ที่มี ความเสี่ยงต่ำ ควรลดระยะเวลาในการเก็บรักษาข้อมูล หลักฐานของสถาบันการเงินรวมถึงภาคธุรกิจ ประกันภัยเหลือเพียง 5 ปี นับแต่วันที่มีการปิดบัญชี หรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้ำ และหากมีเหตุจำเป็นให้ เลขานุการ ปปง. มีอำนาจขยายระยะเวลาได้ควรกำหนด ให้มีมาตรการในการตรวจสอบสมบัติของบุคลากร ของสถาบันการเงินรวมถึงภาคธุรกิจประกันภัย ก่อนรับเข้ามาทำงานและแบ่งความรับผิดชอบเป็น

3 ระดับ (Three Lines of Defense Model) กำหนด ความคุ้มครองการทำงานให้มีความเป็นอิสระนอกจาก นั้น ควรปรับปรุงแก้ไขนิยามธุรกรรมที่มีเหตุอันควร สงสัยสำหรับธุรกิจประกันภัยเป็นการเฉพาะ โดย นิยามตามข้อบ่งชี้ของสมาคมผู้กำกับดูแลธุรกิจ ประกันภัยนานาชาติ (IAIS)

ส่วนบทบาทของหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ กำกับดูแลควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สำนักงาน ปปง. เป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลสถาบัน การเงิน รวมถึงภาคธุรกิจประกันภัยเป็นหน่วย ข้าราชการทางการเงิน (Financial Intelligence Unit: FIU) และให้สำนักงาน คปภ. มีอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุน การกำกับดูแลร่วมกับสำนักงาน ปปง. โดยกำหนด อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ให้มีหน้าที่ กำกับดูแลสถาบันการเงินรวมถึงภาคธุรกิจประกันภัย ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ คปภ. มีอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุนการทำงานของ สำนักงาน ปปง. และควรกำหนดให้มีการร่วมกัน ทำงานอย่างบูรณาการ ส่งเสริมให้สมาคมประกัน ชีวิตไทย สมาคมประกันวินาศภัยไทยก้าวสู่การเป็น องค์กรกำกับดูแลตนเอง

ข้อเสนอแนะ

การให้มีการพิสูจน์และการยืนยันตัวตนทาง ดิจิทัล (National Digital ID:NDID) ซึ่งเป็นระบบ กลางในการยืนยันตัวตนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพใน การทำความรู้จักลูกค้ำและพิสูจน์เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ (KYC/CDD) ช่วยป้องกันการนำ หลักฐานของบุคคลอื่นมาใช้ในการยืนยันตัวตนเพื่อ ทำธุรกรรมได้

การกำหนดมาตรการตรวจสอบและควบคุม
การใช้อำนาจของสำนักงาน ปปง. และสำนักงาน
คปภ. ให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม เป็น
องค์กรทางกฎหมายที่สามารถสร้างความเชื่อมั่น รวม
ทั้งปกป้องสังคมจากการก่ออาชญากรรม อันมีผล
กระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม
ของประเทศ

บรรณานุกรม

- ไชยศ เหมือนรัชตะ, “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” (2539) 16:2 วารสารกฎหมาย.
- ปณณวิช ทักทวิมล, “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต” (2561) 8:2 วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- วีระพงษ์ บุญโยภาส, *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ* (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บี.เจ.เพลทโพรเซสเซอร์, พิมพ์ครั้งที่ 3, 2554).
- สีหนาท ประยูรรัตน์, *คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542* (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอเชีย เพลส, 2542).
- FATF (2012-2018), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation* (18 Aug 2019) FATF, Paris, France, <www.fatf-ga.org/recommendations.html>.
- FATF, *Guidance for a Risk-Based Approach for the Life Insurance Sector* (13 Jul 2019) FATF <www.fatf-ga.org/publications/fatfrecommendations/documents/rba-life-insurance.html>.
- International Association of Insurance Supervisors, *Insurance Core Principle* (18 Dec 2018) IAIS <<https://www.iaisweb.org/page/supervisory-material/insurance-core-principles>>.
- The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, *Leveraging COSO Across the Three Lines of Defense* (25 Aug 2019) COSO <<https://www.coso.org/Documents/COSO-2015-3LOD.pdf>>.
- United Nations, *United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances 1988*, (9 Sep 2019) UNODC <https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf>.

